

ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ : ТЕОРЕТИЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ І ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ

СИМАНІЧ Назар

Львівського національного університету імені Івана Франка,

<https://orcid.org/0009-0008-1584-9513>

e-mail: symanychn17@gmail.com

У статті розглянуто питання формування системи місцевих фінансів, основу яких складають доходи до бюджетів та матеріальні активи, що дозволяє органам місцевого самоврядування забезпечувати власну функціональну спроможність через надання якісних послуг мешканцям та суб'єктам підприємницької діяльності.

Визначено основні розділи за якими можна класифікувати доходи до місцевих бюджетів, а саме: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом та трансферти. А самі місцеві доходи можна класифікувати за двома основними ознаками, а саме: за економічною природою (власні та передані) та за врахуванням до міжбюджетних трансфертів (власні, закріплені, регульовані).

Розглянуто Тимчасове положення про місцеві фінанси, яке було прийнято у 1923 році та стало першим нормативно-правовим документом де встановлювалися основи організації фінансів на місцевому рівні, а саме: склад місцевих бюджетів; порядок стягнення місцевих податків та зборів; механізми надання субсидій з державного бюджету бюджетам нижчих рівнів; обов'язки та права органів місцевого самоврядування щодо питань місцевих фінансів; порядок складання, розгляду та виконання місцевих бюджетів.

Встановлено, що основу місцевих доходів повинні становити місцеві податки та збори, які є обов'язковими, безумовними та безповоротними платежами до бюджетів органів місцевого самоврядування.

Розглянуто етапи становлення бази місцевих податків та зборів починаючи з 1918 року та закінчуючи сьогоднішнім. Визначили, що склад податків та зборів на кожному з етапів змінювався, а вагомість платежів у місцевих бюджетах зростала, так як податки, які не приносили реальних надходжень вилучалися як такі, які потрібно було адмініструвати, натомість додавалися перевірені роками платежі, які справляються у західних державах.

Встановлено, що ключовими умовами будівництва демократичної держави є самостійність та незалежність місцевого самоврядування, а також важливе значення має фінансове забезпечення цих органів. Виконання реформи децентралізації, необхідність перегляду бюджетної політики та зміцнення ролі місцевих бюджетів потребують нового теоретичного підходу до розгляду соціально-економічної ролі та місця фінансових ресурсів місцевих органів влади. Проведене дослідження надає можливість глибшого розуміння сутності місцевих фінансів та доходів до місцевих бюджетів на різних етапах розвитку суспільства, а також їхню роль у становленні інституту місцевого самоврядування у контексті розвитку місцевої та регіональної демократії та децентралізації державного управління.

Ключові слова: місцеві фінанси, доходи місцевих бюджетів, податки та збори, трансферти, території, децентралізація, органи місцевого самоврядування.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2023-10-43>

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Бюджетна децентралізація стала одним із ключових аспектів адміністративно-територіальної реформи, модернізуючи дохідну базу місцевих бюджетів та надаючи громадам фінансової самостійності та субсидіарності. Розглядаючи різні концепції розвитку місцевого самоврядування як предмета дослідження основним виникає питання дослідження циклічності доходів та здійснення видаткових повноважень громад, районів та регіонів. Особливо гостро це питання стоїть в час економічної нестабільності, воєнних дій, коли відбувся перерозподіл між функціями органів місцевого самоврядування та виконавчою владою на регіональному та субрегіональному рівнях. Так, усі видаткові повноваження на цих рівнях перейшли до військових адміністрацій, а затвердження основних фінансових документів відбувається одноосібно начальниками адміністрацій. Дилему перерозподілу повноважень та фінансових надходжень доцільно розглядати в нерозривному зв'язку та причинно-наслідковій зумовленості.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження теоретичних основ місцевих фінансів та формування доходів місцевих бюджетів розглядалися рядом вітчизняних вчених, а саме: О. Василюком, І. Іртіщеаю, Г. Возняк, І. Волоховою, О. Кириленко, Ю. Пасічником, Г. Олексюк, А. Пелехатим, С. Юрієм та ін.

Не зважаючи на значні дослідження в Україні по сьогодні не сформована база місцевих доходів, особливо податків та зборів, які б могли забезпечити виконання органами місцевого самоврядування покладених на них повноважень, відтак питання формування бази місцевих доходів потребує подальшого вивчення та напрацювання практичних рекомендацій для забезпечення реальних надходжень до бюджетів громад.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження сутності місцевих фінансів та обґрунтування теоретичної концептуалізації та практики формування доходів місцевих бюджетів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Розвиток територій на локальному, субрегіональному чи регіональному рівнях в першу чергу залежить від дохідної частини місцевих бюджетів, яка дає можливість сформувати їх основні видаткові повноваження, тож доходи місцевих бюджетів повинні бути в першу чергу достатніми, стабільними та прогнозованими в довгостроковій перспективі. Отже, доходи місцевих бюджетів складаються з частини фінансових ресурсів, які утворюються на територіях формування бюджетів та задовільняють локальні потреби мешканців. Тобто відбувається перерозподіл фінансових ресурсів між загальнодержавним та місцевими бюджетами та задовільняються потреби різних рівнів функціонування територій.

Формування доходів місцевих бюджетів відбувається через розподіл та перерозподіл валового внутрішнього продукту. Основними ознаками таких перерозподільчих процесів є безперервність надходження фінансових ресурсів до бюджетів територіальних одиниць, циклічність надходжень коштів та цільовий характер отриманих доходів для забезпечення виконання функцій органами місцевого самоврядування. Формування бюджетних ресурсів відбувається згідно алгоритмів Бюджетного кодексу і дає можливість планувати ефективну діяльність на територіях підзвітним органам місцевого самоврядування.

Отже, місцеві бюджети – це фонди фінансових ресурсів, метою яких є реалізація функцій і завдань покладених на органи місцевого самоврядування, а в період економічної та політичної нестабільності (воєнних дій в державі) і на органи виконавчої влади на субрегіональному та регіональному рівнях згідно Закону України «Про військово-цивільні адміністрації» №141-VIII від 03.02.2015 року [3]. Місцеві бюджети в своїй основі формують фінансові взаємовідносини між органами влади, суб'єктами підприємницької діяльності та населенням, мобілізуючи фінансові ресурси та забезпечуючи соціально-економічний розвиток територій.

Так, Іртищевою І. та ін. [11] та Олексюк Г.В. та ін [13-15] було обґрунтовано важливість вивчення місцевих фінансів на одному рівні із фінансами держави та доведено важливість місцевих доходів у впливі на розвиток територій.

Вітчизняні науковці питаннями місцевих фінансів почали цікавитися з середини 80-х років XIX століття. Однак основний прорив стався на початку XX століття, коли місцеві фінанси почали сприйматися як частина фінансового господарства територій локального рівня. Вчені розглядали їх як сукупність матеріальних активів, які є в розпорядженні органів місцевого самоврядування для забезпечення власної функціональної спроможності. У кінці XX століття термін «місцеві фінанси» почав розгалужуватися та конкретизуватися на «регіональні фінанси» та «територіальні фінанси».

Значного розвитку система місцевих фінансів набула з становленням радянської влади, так у 1923 році було прийнято Тимчасове положення про місцеві фінанси, яке стало першим нормативно-правовим документом де встановлювалися основи організації фінансів місцевому рівні. Так у положенні зазначалися:

- склад місцевих бюджетів;
- порядок стягнення місцевих податків та зборів;
- механізми надання субсидій з державного бюджету бюджетам нижчих рівнів;
- обов'язки та права органів місцевого самоврядування щодо питань місцевих фінансів;
- порядок складання, розгляду та виконання місцевих бюджетів.

У 1926 році прийнято нове Положення про місцеві фінанси, в якому окрім дохідної бази місцевих бюджетів та видаткових функцій визначалися і механізми бюджетного регулювання, а саме створено фонди регулювання та субвенційні фонди для вирівнювання спроможності територій.

З початку 1930-х років відбулися зміни в системі місцевих фінансів і основний акцент було перенесено на посилення централізованих засад, а саме збільшення залежності від державного бюджету та зниження частки місцевих доходів, місцеві податки і збори перестали відігравати значну роль у структурі бюджетів органів місцевого самоврядування і основна увага була перенесена на субсидіювання з державного бюджету.

Перехід у 1980-х роках від командно-адміністративних методів управління до формування ринкових засад економіки спричинив низку змін у фінансово-економічному житті держави. Так, було прийнято Закон «Про загальні засади місцевого самоврядування і місцевого господарства в СРСР» від 09.04.1990 р. [5], який створив необхідну основу для ухвалення Закону «Про бюджетну систему Української РСР» від 05.12.1990 р. та Закону «Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування» від 07.12.1990 р. [6]. Прийняття цих нормативно-правових актів започаткувало відродження інституту місцевого самоврядування та місцевих фінансів.

З набуттям Україною статусу незалежної суверенної держави розвиток економічної науки почав відбуватися на основі досвіду західних практик. Так, формування системи місцевих фінансів гуртувалося на основі Європейської хартії про місцеве самоврядування [8] та Всесвітньої декларації місцевого самоврядування [9]. Для врегулювання фінансової системи на місцевому рівні Верховною Радою України було прийнято ряд нормативно-правових актів, таких як: Бюджетний кодекс України; Податковий кодекс України; Закони України «Про Державний бюджет України на відповідний рік», Закон України «Про місцеве самоврядування», Закон України «Про місцеві державні адміністрації», Закон України «Про засади державної регіональної політики», Закон України «Про співробітництво територіальних громад», Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», Постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.2010 №1132 «Про затвердження Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів», Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2012 № 91 «Про затвердження Порядку умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження», Постанова Кабінету Міністрів України від 11.01.2005 №20 «Про затвердження Порядку перерахування деяких субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг, субсидій та компенсацій», Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2011 №6 «Про затвердження Порядку розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів на вкладних (депозитних) рахунках у банках», Постанова Кабінету Міністрів України від 14.05.2015 №378 «Про затвердження Порядку обслуговування коштів місцевих бюджетів у частині бюджету розвитку та власних надходжень бюджетних установ в установах банків державного сектору», Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 №308-р «Про схвалення Концепції реформування місцевих бюджетів», Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.06.2014 №591-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні», Наказ Міністерства фінансів України від 23.08.2012 №938 «Про затвердження Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів» (zareestrovano в Min'юsti 12 veresnia 2012 p. za №1569/21881).

Усі вище зазначені нормативні документи сформували діюча на сьогодні систему місцевих фінансів та створили базу для фінансової самостійності органів місцевого самоврядування, яка показала основні свої переваги в час економічної нестабільності під час пандемії Covid-19 та військових дій в країні.

Основу місцевих фінансів становлять доходи, які дають розуміння спроможності органів місцевої влади та можливості виконувати покладені на них завдання та функції в питаннях розвитку та стримування негативних факторів.

Вчення про фінансову науку розглядає доходи місцевих бюджетів як економічні відносини, котрі виникають в процесі формування фінансових ресурсів на локальному, субрегіональному та регіональному рівнях та призначені для реалізації функцій і завдань органів місцевого самоврядування.

Згідно статті 9 Бюджетного кодексу України, доходи бюджету можна класифікувати за наступними розділами (табл. 1).

Місцеві доходи можна класифікувати за двома основними ознаками:

- за економічною природою: власні та передані;
- за врахуванням до міжбюджетних трансфертів: власні, закріплені, регульовані.

До власних доходів відносяться податки та збори мобілізовані місцевою владою самостійно на основі власних рішень і за рахунок джерел, визначених місцевою владою.

Передані доходи – передаються місцевій владі центральною владою або органами влади вищого територіального рівня.

Закріплені доходи – це одна з форм переданих доходів місцевим органам влади на стабільній, довгостроковій основі, які закріплюються за певним бюджетом;

Регульовані доходи – це також одна з форм доходів, що передаються центральною владою місцевим органам влади або з бюджетів територій вищого адміністративного рівня до бюджетів нижчого адміністративного рівня.

Таблиця 1.

Класифікація доходів бюджету

Назва	Характеристика
Податкові надходження	Встановлені Податковим кодексом України
Неподаткові надходження	Визнаються: - доходи від власності та підприємницької діяльності; - адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності; - інші неподаткові надходження.
Доходи від операцій з капіталом	Доходи бюджету, що мобілізуються неподатковим методом. Вони включають три групи надходжень: - надходження від продажу основного капіталу; - надходження від реалізації державних запасів товарів; - надходження від продажу землі і нематеріальних активів.
Трансферти	Кошти, одержані від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі.

Основу місцевих доходів становлять місцеві податки та збори, які є обов'язковими, безумовними та безповоротними платежами до бюджетів органів місцевого самоврядування [18]. Податки та збори на місцевому рівні забезпечують можливість формувати власні фінансові резерви для забезпечення соціальних умов проживання мешканців на територіях та створювати привабливе інвестиційне середовище для суб'єктів підприємницької діяльності.

Формування системи місцевого оподаткування варто розглядати крізь призму років (рис. 1), так ряд податків довели свою ефективність як платежі до місцевих бюджетів, за рахунок яких формується лівова частка централізованого фінансового фонду держави.

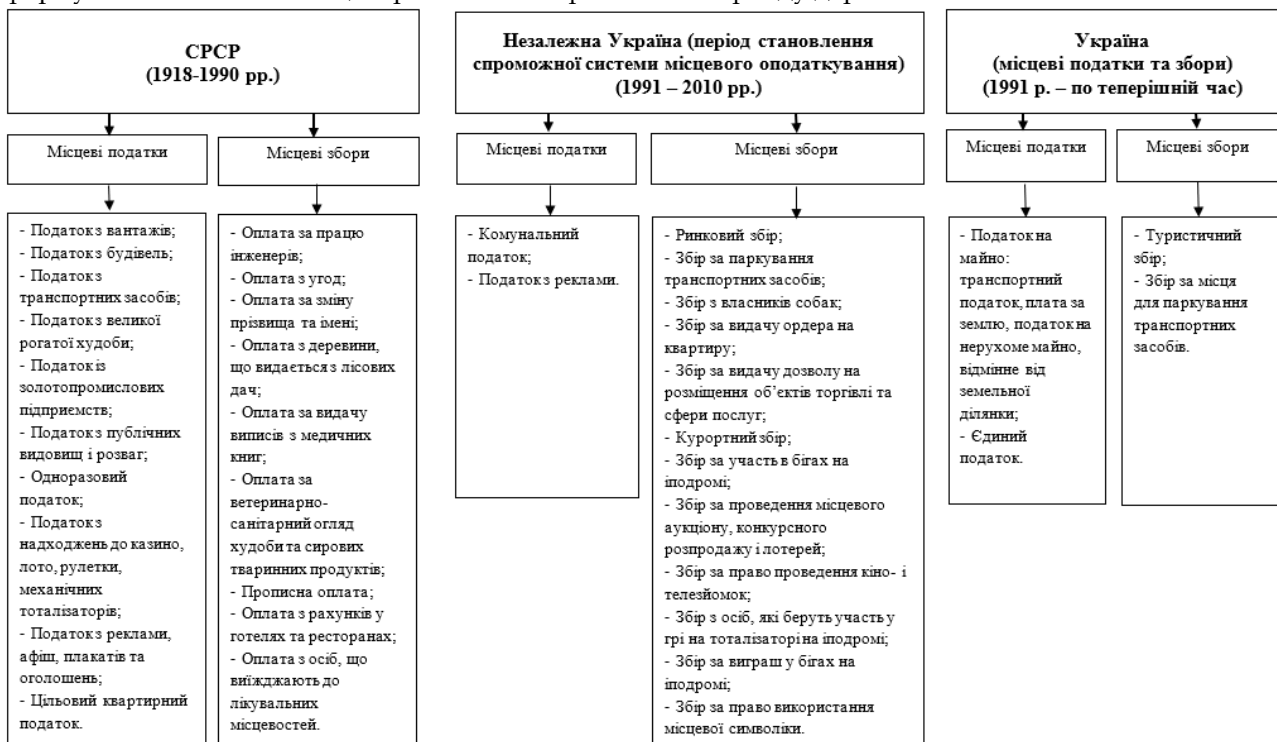

Рис. 1. Системи місцевого оподаткування в період створення та формування незалежної України*

* Джерело: [4; 7; 12]

Основну частину надходжень серед місцевих податків та зборів до бюджетів становлять майнові податки, які мають чітку приналежність до території (земельний податок, податок на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки).

Ще одним податковим платежем, який має прив'язку до території є єдиний податок, адже реєстрація суб'єкта оподаткування відбувається за його адресою реєстрації і справляється до відповідного місцевого бюджету. Єдиний податок є одним із місцевих податків, який має вагу при формуванні бюджету та забезпеченні виконання функцій органів місцевого самоврядування.

В значній мірі органи місцевого самоврядування виконують свої функції завдяки міжбюджетним трансфертам, які дозволяють надавати високий рівень послуг в освітній та медичній галузі і дофінансовувати необхідні видаткові функції через отримання базової дотації з державного бюджету. Також значні фінансові надходження до місцевих бюджетів ідуть від делегованих державою загальнодержавних податків та зборів, таких як податок на доходи фізичних осіб, з якого 64% надходить до локальних бюджетів і 15% до регіональних [10, 16-17].

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

За весь період формування української державності і до сьогодні, коли економіка зазнає постійних потрясінь через військові дії в країні система місцевого оподаткування перебувала в складному становищі і сьогоднішні реалії не дозволяють забезпечувати місцевим податкам та зборам достатню кількість надходжень для виконання органами місцевого самоврядування своїх завдань. Єдиним реальним виходом на сьогодні є перехід системи оподаткування від каральних до стимулюючих функцій для стимулювання розвитку бізнесу та зростання рівня податкових надходжень до бюджетів, що в свою чергу покращить якість надання соціальних послуг та збільшення їх кількості у громадах, а відтак підвищить рівень задоволеності мешканців роботою органів місцевого самоврядування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456- VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 20.12.2022).
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
3. Закону України «Про військово-цивільні адміністрації» №141-VIII від 03.02.2015 року
4. Закон України «Про систему оподаткування» від 25.06.1991 року. №1251-XII. Відомості Верховної ради України. 1991. №39. Ст.510
5. Закон СРСР «Про загальні засади місцевого самоврядування і місцевого господарства в СРСР» від 09.04.1990 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v1417400-90>
6. Закон «Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування» // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991.
7. Декрет Кабінету Міністрів України «Про місцеві податки та збори» від 20.05.1993 р. № 56-93. Відомості Верховної ради України. 1993. №30. Ст.336.
8. Європейська хартія місцевого самоврядування від 06.11.1996. р. URL: www.rada.gov.ua
9. Всесвітня декларація місцевого самоврядування // Місцеве та регіональне самоврядування України – К., 1994. – Вип. 1-2 (6-7). – с. 65-69
10. Волохова І.С. Місцеві фінанси та перспективи поглиблення фінансової децентралізації в Україні [Монографія] / І.С. Волохова. – Одеса: Атлант, 2014. – 462 с.
11. Irtyshcheva I., Siryk Z., Popadynets N., Pityulich M., Chakii O., Panukhnyk O., Nyk V., Fedotova Y., Rohozian Y., Lysyak N. Decentralization of local self-government under the conditions of administrative-territorial reform in Ukraine. Accounting, 2021, 7(4). 781–790 doi: 10.5267/j.ac.2021.2.006
12. Мітіліно М. І. Основи фінансової науки : підручник / М. І. Мітіліно. – Харків : Держвидав України, 1929. – 395 с.
13. Олексюк Г. В., Попадинець Н. М., Самотій Н. С. Управління територіальними громадами на засадах територіального маркетингу: теоретико-методологічні аспекти. Регіональна економіка. 2021. №3(101). С. 15-27. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2021-3-2>
14. Олексюк Г.В., Хром'як Й.Я., Попадинець Н. М. Маркетингова стратегія як інструмент реалізації стратегічного плану розвитку територіальних громад. Економіка України. 2022. № 7. С. 67-88.

15. Олексюк Г.В., Куйбіда В.С., Лисяк Н. М., Попадинець Н. М. Організація планування розвитку територій у контексті децентралізації державного управління: поєднання інтегрованих, просторових та економічних підходів. *Економіка України*. 2021. № 11. С. 23-38.
16. Пелехатий А. О. Бюджетна політика у забезпеченні розвитку територій: концептуальні домінанти та напрями модернізації : монографія. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 386 с.
17. Пелехатий А.О. Бюджетна політика розвитку територій: теоретична концептуалізація. *Економіка і держава*. 2019. №7. С. 46-49
18. Пелехатий А.О. Інституційно-правове забезпечення формування та реалізації бюджетної політики розвитку територій України. *Світ фінансів*. 2020. №1 (62). С. 140-151

REFERENCES:

1. Byudzhethnyy kodeks Ukrayiny: Zakon Ukrayiny [Budget Code of Ukraine: Law of Ukraine dated] vid 08.07.2010 r. № 2456- VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (retrieved: 20.12..2022). [in Ukrainian].
2. Podatkovyy kodeks Ukrayiny vid 2 hrudnya 2010 roku. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. [in Ukrainian].
3. Verkhovna Rada of Ukraine (2015), Law «About military-civilian administrations», Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrayiny, vol. 141-VIII. [in Ukrainian].
4. Verkhovna Rada of Ukraine (1991), Law «About the taxation system», Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrayiny, vol. 1251-XII. [in Ukrainian].
5. USSR (1990), Law «On General Principles of Local Self-Government and Local Economy in the USSR», available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v1417400-90> (Accessed 10 Dec 2018).
6. Verkhovna Rada of Ukraine (1991), Law «On Local Soviets of People's Deputies of the Ukrainian SSR and local self-government», Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR, vol. 2.
7. Kabinet Ministriv Ukrainy (1993). Decree «About local taxes and fees», Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR, vol. 56-93. [in Ukrainian].
8. Yevropeiska khartiia mistsevoho samovriaduvannia vid 06.11.1996. r. (European Charter of Local Self-Government) URL : www.rada.gov.ua [in Ukrainian].
9. Local and regional self-governance of Ukraine (1994). Vsesvitnia deklaratsiia mistsevoho samovriaduvannia [World declaration of local self-governance]. K., Vol. 1-2 (6-7), pp. 65-69 [in Ukrainian].
10. Irtyshcheva I., Siryk Z., Popadynets N., Pityulich M., Chakii O., Panukhnyk O., Hyk V., Fedotova Y., Rohozian Y., Lysyak N. Decentralization of local self-government under the conditions of administrative-territorial reform in Ukraine. *Accounting*, 2021, 7(4). 781-790 doi: 10.5267/j.ac.2021.2.006.
11. Hneyst R. (1885). Ystoriya hosudarstvennykh uchrezhdeniy Anhlyy [History of public institutions in England]. USSR.
12. Mitilino M. I. (1929). Osnovy finansovoi nauky [Fundamentals of financial science: a textbook]. Kharkiv: Derzhvydav Ukrainy, 395 p.
13. Oleksyuk H.V., Popadynets N.M., Samotiy N.S. Management of territorial communities on the basis of territorial marketing: theoretical and methodological aspects. *Regional economy*. 2021. No. 3(101). P. 15-27. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2021-3-2>
14. Oleksyuk G.V., Khromyak Y.Ya., Popadynets N.M. Marketing strategy as a tool for implementing the strategic plan for the development of territorial communities. *Ukraine economy*. 2022. No. 7. P. 67-88.
15. Oleksyuk G.V., Kuybida V.S., Lysiak N.M., Popadynets N.M. Organization of territorial development planning in the context of decentralization of state administration: a combination of integrated, spatial and economic approaches. *Ukraine economy*. 2021. No. 11. P. 23-38. Pelekhatyi, A. O. (2019). Biudzhethna polityka u zabezpechenni rozvytku terytorii: kontseptualni dominanty ta napriamy modernizatsii [Budget Policy in Ensuring the Development of Territories: Conceptual Dominants and Directions of Modernization]. Lviv: LNU im. Ivana Franka, 2019. [in Ukrainian].
16. Pelekhatyi A.O. (2019). Biudzhethna polityka rozvytku terytorii: teoretychna kontseptualizatsiia [Budget policy of territorial development: theoretical conceptualization]. *Ekonomika i derzhava - Economy and the state*. Vol.7, pp. 46-49. [in Ukrainian].
17. Pelekhatyi A.O. (2020). Instytutsiino-pravove zabezpechennia formuvannia ta realizatsii biudzhethnoi polityky rozvytku terytorii Ukrainy [Institutional and legal support for the formation and implementation of the budget policy for the development of the territories of Ukraine]. *Svit finansiv - The world of finance*. Vol. 1 (62). pp. 140-151. [in Ukrainian].
18. Smyt A. (1962). Yssledovanye o pryrode y prychnakh bohatstva narodov (Research on the nature and causes of the wealth of nations). *Sotskhyz*, 684 p.

REVENUES OF LOCAL BUDGETS: THEORETICAL CONCEPTUALIZATION AND PRACTICE OF FORMATION

SYMANYCH Nazar,
Ivan Franko National University of Lviv, Lviv

The article examines the formation of the local finance system, which consists of revenues to budgets and tangible assets, allowing local self-government bodies to ensure their own functional capacity by providing quality services to residents and business entities.

The main sections for classifying revenues to local budgets are identified, namely: tax revenues, non-tax revenues, revenues from capital operations, and transfers. Local revenues can be classified based on two main criteria: by economic nature (own and assigned) and taking into account interbudgetary transfers (own, earmarked, regulated).

The Temporary Regulations on Local Finance, adopted in 1923, are discussed as the first regulatory document establishing the basics of organizing finances at the local level, including the composition of local budgets; the procedure for collecting local taxes and fees; mechanisms for providing subsidies from the state budget to lower-level budgets; responsibilities and rights of local self-government bodies regarding local finance matters; and the procedure for drafting, reviewing, and executing local budgets.

It is determined that the foundation of local revenues should consist of local taxes and fees, which are mandatory, unconditional, and non-refundable payments to the budgets of local self-government bodies.

The stages of forming the basis of local taxes and fees are considered, starting from 1918 and continuing to the present day. It is noted that the composition of taxes and fees decreased at each stage, while the significance of payments in local budgets increased, as taxes that did not generate real revenues were eliminated in favor of those that required administration, and instead, payments verified over the years were added, similar to those administered in Western countries.

It is established that key conditions for building a democratic state include the autonomy and independence of local self-government, and significant importance is attached to the financial support of these bodies. The implementation of decentralization reforms, the need to review budgetary policies, and the strengthening of the role of local budgets require a new theoretical approach to understanding the socio-economic role and place of financial resources of local government bodies. The conducted research provides an opportunity for a deeper understanding of the essence of local finances and revenues to local budgets at different stages of societal development, as well as their role in shaping the institution of local self-government in the context of local and regional democracy development and decentralization of state governance.

Keywords: local finance, revenues to local budgets, taxes and fees, transfers, territories, decentralization, local self-government bodies.